

- Amaliya xanım, teatr və kino sahəsində son dövrləri necə xarakterizə edərdiniz?

Müstəqilliyimizin otuz illiyinə az qalmış bir vaxtda mənim yaratdığım Bakı Bələdiyyə Teatrının 25 yaş tamam olur. Sözsüz ki, bütün sahələrdə olduğu kimi 90-cu illərin əvvəllərində teatr sahəsində də sükut, dağınıqlıq, teatrın bağlanması təhlükəsi vardı. Amma elə o gün bir vaxtda bir neçə yeni teatr yarandı, o cümlədən də Bakı Bələdiyyə Teatrı. Bu gün siz yaranan həmin teatrları arzu edə bilərsiniz. Lakin bizim teatr fəaliyyətində və inkişafında. Yeni tamaşalar hazırlayı, festivallara gedirik və mükafatlarla gətiririk.

Ümumilikdə isə onu öndərin kimi qiymətdən sonra teatrları, sənət adamlarına əyri göstərdik. Daha sonra isə Prezident İlham Əliyevin teatrların tomirinə və təhizatına göstərdiyi diqqət, onların yoxdandır bərpası biz sənət adamlarının rahat çalışmasına təminat olub.

Lakin hər premyera də həlo uğur demək deyil. Heç bu o qədər düzgün fikir də deyil. Çünki teatr canlı sənətdir. Orda eksperimentlər olur. Forz edək ki, bu gün yeni hazırladığımız təqdimatımız bir tamaşa bir müddətdən sonra başqa quruluşda təqdimat olunanda sənət baxımından zəifləyən oxşamaq bilər. Bu da bir az fərdi məsələdir. Sözsüz ki, iş olan yerdə nailiyyətlər do olmur, səhvlər də. Əgər biz yeniliyə gediriksə, dünyaya tezli o ayaqlaşmaq istəyiriksə, bircəni olaraq bizdə yaxşı rejissorlar olmalıdır. Əgər müasir dramaturqlarımız zəifdirsə və yaxud da azdır, çalınmış istismorlar bizim klassik dramaturqlarımız var ki, onların əsərlərinə müraciət edə bilərsiniz. Çünki bəzə də bu bir sənət və məşalər hazırlamaq olur. Amma məsələ bursadandır ki, teatr rejissorları bu gün bizdə azdır.

- Klassik dramaturqların söz ağıdır. Axı müasir dramaturqları həm də teatr özində yətdirir...

Sözsüz ki, belədir. Amma birləşməsi, vaxtilə tutulmuş Milli Akademik Dram Teatrı Səməd Vurğun, Səhbi Rəhman, İlyas Əfəndiyev, Anar, Elçin, daha sonra nisbətən gənclər kimi dramaturqları işləyərsə onları yətdirir nailiyyət olub edə bilər. Amma bu da hər teatrın hüququ deyil. Daha doğrusu, hər rejissor dramaturqı işləməyi bacarmır. O zaman böyük rejissor Tofig Kazımov vardı ki, dramaturqları işləyərsə işləyirdi. Noticəyə o ortaya gətirilmiş tamaşalar çuxurdu.

Göründü ki, rejissorların biliyi, savadı, dünyagörüşü, ya da ki, həmişə çatmış ki, bəli tamaşalar təhvil versinlər. Onlar bu gün hazır olsaydı o qədər güclü ekspozisiya edərdik qol-qabından sıyrılmış tamaşalar hazırlayırdı. Bununla da vaxtında uğur qazanmış tamaşaların da keçmişinə kəlibə salmış. tamaşaların çəp-bəp qoyurlar. Nə zamansa ofsanoyu çevirmiş tamaşaların qazanılmış sifəti yoxa vurmacaq çəp acmaqçılar olub.

Bir yandan qınamacaq da istismorun ki, bəlkə yeni nöfəs, dostluq yaratdı bəli, lakin, toqurçuluq olmaz.

"Bizim rejissorlarımız öz aktrisaslarımızı yetişdirmək istəmədilər..."

Yadıma gəlir, ilk dəfə onu qolları və ayaqları geniş ağ libasda, gözəlindəki amansız baxışlarla "Medeya" tamaşasında gördüm. Uşağ ağıllı aktrisanın səhndəki hərəkətləri məni çorxutdu. Aktrisanın alınma tökülmüş zil qara, buruq-buruq saçların itirəyişi sanki Medeyanın nə zamansa bu dünyada var olmasının sübut etdiyi. Sonralar "Medeya" əsərinin ekran versiyasını bir neçə rejissorun yozumunda izlədim. Amma heç birinə o cazkar obrazı unuduram bilmədim. Bu gün "Dördüncü divar" layihəsinin qonağı sadalamaq ehtiyac duyulmayan, bir çox parlaq rolların ifaçısı, həm də mənim yaddaşmdakı əsrərarəng Medeya obrazını yaradan aktrisa, xalq artisti Amaliya Pənahovadır.

Lakin bunun alınmadığını görəndə möyüzləyənəm. Belə olan halda mən onun tərəfdarıyam ki, vaxtı bu bizim böyük rejissorlarımız teatr möşələri zamanı hazırlanan sənətcəyillərini bu gün bəzə etsinlər. Sözi ona götürürəm ki, mən rəhbərlik etdiyim teatr fəaliyyəti və işi ilə yığılıq davam etdirir. Teatrımız yaradığı gündən çox böyük sənətdən tutmuş əlçəmizlə bir çox səhnlərində qastrol səforətində oldu. Moskva, İrən, Gürcüstan, Yunanıstan, Almaniya və s. ölkələrində səhnlərində tamaşalarımızla çıxış etmişik. Biz teatr truppası ilə Türkiyəni qarş-qarş gəzmişik. Deməli, teatr bir səforətə yanaş, həm də böyük inkişaf yolu keçib.

- Sizcə, bu kimi problemlər nədən doğurur?

- Burada teatr tənqidçilərinin də günah var. Ya kimisə tənqid etmək istəyirlər, ya da kimisə höndüddən arıq təhrif edirlər. Bu da ümumi işlər davam etməsinə zərər vurur.

Bu gün bir çoxları teatr möşələri, mədəd alandırmaları qorxurlar. Əksinə, teatr ölkəmizə məkani kimi təqdim etmək istəyirlər. Mən bununla homişə əyləyibəm. Teatr ölkəmizə məkani ola bilməz. Ölkəmizə işləyən sirk və bu kimi məkəmlər var. Həttə pantomimimiz, komediya tamaşalarımızın özü belə düşüncüdü olmalıdır.

Mən tobi ki, əz təatrimə cavabdehəm. Qarşılıq verilən tamaşaların hamısı bəyənəklə müsbətlikləndirən diplomlarla qiymətdir. Ozol tamaşaların hazırlanması "Ötülər" tamaşası çəp-bəp

yük zəvqə hazırlanmış, xeyli mükafatlarla ödədi. Daha sonra "Ovlə və Nino" tamaşası Moskvada "Cəzə" festivallında ilk dəfə olaraq mükafat qazandı. Eləcə də digər festivallarda. Sözi ona götürürəm ki, mən rəhbərlik etdiyim teatr fəaliyyəti və işi ilə yığılıq davam etdirir. Teatrımız yaradığı gündən çox böyük sənətdən tutmuş əlçəmizlə bir çox səhnlərində qastrol səforətində oldu. Moskva, İrən, Gürcüstan, Yunanıstan, Almaniya və s. ölkələrində səhnlərində tamaşalarımızla çıxış etmişik. Biz teatr truppası ilə Türkiyəni qarş-qarş gəzmişik. Deməli, teatr bir səforətə yanaş, həm də böyük inkişaf yolu keçib.

- İnkisaf yanaşı yəyin ki, çətinliklər do olub?

- Biz bu yaxınlarda "Nargin faciəsi" tamaşasını təhvil verdik. Bu Saraqın adındaş əsir dşşən soydaşlarımız faciəsindən bəhs edirdi. Tamaşa çəp-bəp uğur qazandı. Amma bir məsələ var ki, bu gün məktəblilərin, gələnlərin tamaşalara diqqət çəp əşşə soyuyudodur.

- İkinci planda iş üzərlə işi müddəfə etmisiniz. Bu gün aktyorların ikinci planda işi prosesi sizə qane edirmir?

- Bəyən mən müvəzən adını çəkmişəm do, qeyd etdim. Səhbət ol aktyorların ikinci planda işləmələrində gərdirdi. Bu gün rejissorların ikinci planda işi prosesi sizə qane edirmir?

duşulmuş tamaşaya çaldırmaq hüququ. Bunun da təsiri qüvvəsi və təsvir yolları var. Bunu da hər aktyor bacarmır. Universitet illərindən bunları aktyora öyrətək, başa salmaq lazımdır. Rejissor da tamaşa zamanı istiqamət verməli, yəndömləndir. Niyə tükrlər rejissorə yəndənmə deyirlər? Məhz onun yəndənci funksiyası daşması səbəbindən. Bu baxımdan tobi ki, zəifləyir.

- Tofig Kazımov sizin teatr yadecinizdə mühüm rol oynayan rejissor olub. Bəs kinoda bəlo rejissor kimi olub?

- Tofig Kazımov mənə ilk dəfə tobi olanda "Rəzəki və Cülüyetə" tamaşasında görüb. İlyas Əfəndiyev "Nə qəp çiyəp" pyesi əsasında hazırlanan tamaşaya dəvət edib. Tofig müəllim mənim işləyirdim. Və onun əmoyinin noticəsinə mən Azərbaycan dilində sözlə danışmaq əyərndim. Çünki rus dilində tobi olmuşdum. Əndən sonra da o, məndəki potensialı görüb mənə işlədi və noticədə bir gəcənin içərisində məşurlaşdı.

Kinoya çökəndə isə hesab ediorəm ki, arıq pükətləşmiş aktrisa idim. Çünki mən on gənc vaxtlarımda teatrda məşğul olduğum üçün mənə filmlərə çökəndim. Amma sonralar kino yaradıcılığında Əlisoətar Atakəşiyev, Kamil Rüstəmbəyov, Eldar Quliyev, Əmir Babəyev kimi sənətkarlarımız rol oynadılar.

- Siz bir çox filmlərdə oynamısınız, maraqlı çəp obrazları yaratmışınız. Amma niyə sizin kimi parlaq aktrisanın olduğuna bəlo dram dram olan filmlər çökəndi?

- O zaman bədi şura məvədü idi. Orada da yazıçılar, dramaturqlar və müxtəlif incəsənət adamları olurdur. Sənəç qəkiləşirə isə bir rol üçün dən-bəp aktrisa dəvət olurdur ki, onları hərsinin do on-bəz çəp təşəbbüsləri olurdur. Mən bəlo işlə bəz qəşurdum. Mənə yazıçılar rejissor tobi qəldi. O isə çəp zaman tobi qəldi. Çünki mənbəhisə dəşirdim və həttə tobiyə yarandırdı ki, ümumiyyətlə sənət əndən ələ başqa rejissorə versinlər.

Bir dəfə əz əz dilinin bəlasına düşdüm. "Mən ki, gəzli deyildim"

filmi özünü təsdiq olunduğum. Amma qınc zamanı necə olduşa dedim ki, bir neçə əydan sonra əmə olacağam. Bunu əşşən rejissor isə səhbətəmə görə ehtiyat edib mənə homin rola çəkəndəkim itimna edib. Yəni bəlo ya bə kimi hallarla gənəlik illərində filmlərə çökəlməsinə qərsəsi ələnb.

- Fransız rejissoru Fransua Ozonun "Səkkiz qadın" filmi var. Orada Fanni Ardant, Kamil De ney kimi məşhur aktrisalar rol ələb. Bu gün bizdə bəlo bir film çəkəliş, siz ətrafınızda hansı aktrisalar gərmək istərdiniz?

- Vallah, mən heç kimin kənlönə toxiunmaq istəmirəm. Görək mənəvəzə bəlonun ki, aktrisaların da seçiminə öksoriyyətə isə rəhbətə gedib. Yadınıza salın, bizim rejissorlar bizimkiləri yətdirəndim əyvasinə on dramatik rollara nəzən, güclürlər, ermənlikləri dəfə ediblər. Bizə yətdirəndim istəməyiblər. Onları hazır ələ ləzən olub. Bu səhbətdən do günəhi yənliz rejissorlarda gərmək lazımdır. Mən bunu həmişə vurğulamaşam ki, bizim dünyəvi sənətinə əsə bəlon aktrisalarımız əz çəpən bəloçək rejissorlarımız olmalıyız. Bəlo do əmə, amma onlar bəlo səhbətə mərəqlə olmalıyblar. İstəməyiblər...

- Amaliya xanım, ələli aktrisa olmusunuz. Aktrisa kimi ələlin sizin yadecinizdə hansı əstəndünlük və qeyri-istəndünlük olub?

- Aktyor sənəti ələdir ki, nə bəz verir-verir, səhndə olmaq lazıq gənlər, müxtəlif tədriblər, bəyram günləri, tamaşalar və s. Bu kimi günlərdə tobi ki, ələyə vaxt ayırmaq çətin olur. Amma mən ələlin bəlo qəyışmə qəlmışəm. Uşaqların xəyriyə do, təməlizini do özüm etmişəm. Həttə qastrolara, çəkilişlərə gedəndə bəlo yəldəşən və uşaqlarına bəlo gətirmişəm ki, onları əyriylə yəpəməsinlər, diqqətdən kəmə qəlməsinlər. Bəxanən yəz idim. Aələrinin əməndə do qəyə bilirdim. Çünki o da işləyirdi. İşləyisəlyə do uşaqlara bəxəmə müəkkim deyil. Hə do tobi ki, istəndim. Bir həlaldə ki, imkən var əz onları da özümə bəlo aparırdım.

Ancaq ələf ədəm ki, özümün dincəylin olurdum. Çünki əxşam teatrdən on bədo, on ikidə gəldim, uşaqları yətdirib, onların səhə yeməklərini hazırlayırdım. Səhər isə ərkdəndən qəlxib əndən dərə, başqa əyə yəla salırdım. Bəlo do bu səhbətdən mənim fədiyəm və əzəvə vaxtı məndən. İndi bir əz əzümə diqqət əyirə bilərəm. Amma o vaxtı hər gəçə pariklorini yətdirirdim. Çünki, hər bir əz bərdəzə çəp ətdirdim və obrazı uyğun çəp rəngləməklə düzəldirəyəcəm vaxt qəlmirdi. Yəni

işimə tabe aktrisa idim. Bir də ki, rəhmətlik həyat yoldaşım da mənə çox kömək oldu. Necə ki, birinci gündən məni institutdan əlimdən tutub götürmüşdi, eləcə də son gününə qədər mənim və ailəmin qayğısını çəkdi.

Bilirsiniz gərək sidq-ürəklə ailəyə bağlılıq, sədaqət, fikir birliyi olsun. Kiməsə resept demək düzgün deyil. Bəzən elə eyni sənətdə çalışan adamlar ailə qursalar da, bir ildən sonra ayrılırlar. Yəni kiməsə necəso yol göstərmək olmur. Bəlkə də bir az özündən nələrisə keçməyi də bacarmalısan.

- Bayaq qeyd etdiniz ki, dincliyim olmadı. Təbii ki, ötən illər ərzində istər fiziki, istərsə də mənəvi baxımdan böyük enerji sərf etmişiniz. Bu gün həmin illərin yorğunluğunu hiss edirsiniz?

- Yox, mən deməzdim. Çünki sənətimi çox sevmişəm. Mən sənətə iş kimi baxmamışam. Hər iş günü mənim üçün bayram idi. Bəzən xəstə, qızdırmalı gəlib çıxış etmişəm. "Nişanlı qız" tamaşasında ayağım ikinci dərəcəli yanımışdı. Buna baxmayaraq gəlib primyerada iştirak etmişəm. "Hamlet" tamaşasında rolumu ifa edib gedəndən sonra qızım dünyaya gəlib. Yəni mən sənətə iş kimi baxmamışam. Çətin olub, düzdür. Çünki aktyorun bütün silahı onun özündən və səsindən ibarətdir. Kənardan döyüş asan görünə bilər. Amma səhnəyə çıxanda hər şey başqa cür olur. Bəzən görürsən ki, akademikdir, amma səhnəyə qalxanda iki kəlmə sözü deyə bilmir. Şəhnənin vahintəsi onu basır. Bütün bunlar aktyordan hazırlıq, bacarıq və istedad tələb edir. Bunları təkcə öyrənməklə əldə etmək olmur. Gərək insanın özündə də nələrsə olsun. Yəni dediyim odur ki, mən sənətə yaradıcı nöqteyi-nəzərdən yanaşdığım üçün orda yorulsam belə, gəlib evdə dinclik tapmağa çalışmışam.

- Ədəbiyyata, mütaliəyə vaxt ayıra bilərsinizmi?

- Bilirsiniz, deyim ki, daima mütaliə edirəm, doğru olmazdı. Amma elə gündəlik işimiz istəsək də istəməsək də ədəbiyyatla, mədəniyyətlə, incəsənətlə bağlıdır. Daima yeni dram əsərləri axtarıram ki, misal üçün gənc aktyorların inkişafına kömək edəcək. Və yaxud da köhnə əsərlərin bərpasına nəzər salıram. Yəni işimiz özü ədəbiyyatla məşğul olmağa şərait yaradır. Amma konkret hansısa bir romanı çap olunan kimi alıb oxumuşam desəm, yalan olar.

- Amaliya Pənahova bu gün ən çox nə üçün şükür edir?

- Elə bugünkü günümə şükür edirəm. Nə yaxşı ki, pis-yaxşı sağlamlığımız var. İş başındayam. Allah ömür versin ki, teatrda, sənətdə, ailə ilə bağlı arzularımı həyata keçirə bilim. Həmişə Allahın əlindədir. Və mən heç vaxt naşükür insan olmamışam. Həmişə şükür etmişəm və edəcəyəm də. İnsan bu dünyada ancaq yaxşı ad qoyub gedir.

Söhbətləşdi:

Samirə ƏŞRƏF